

ԼՐԱԳԻՐ

ՔԱՂԱՔԱՍԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

Կ. Պոլսոյ համար Տարեկան	100 ղր
Վեցամսեայ	55 "
Փոստայ համար Տարեկան	110 "
Վեցամսեայ	60 "
Մեծ բիւր	2 ղր
Մամուլագոյն տողը մէկ անգամի համար	3 ղր երկու անգամի համար 2 ղր

Կերպ գացած լրագրոց հոսման ծախքը Երևան քաղաքի քարտէսագրարի մոտ է:

Լրագրոց վերաբերեալ հարցեր կամ որ եւ իցէ գրուիւմ Երևան քաղաքի քարտէսագրարի մոտ կ'ընդունուի. եւ համար ծախքը ալ որպէս զի ստացուի:

ՎՈՍՏԱՆԻՆՈՒՊՈՒՐՈՒՄ 2 ԴԵՍԵՄԲԵՐ ՔԱՂԱՔԱՍԿԱՆ

Լաբորային առնուած վերջին հեռագրաւորները գլխաւորապէս խտրելի եւ Վաղղիկ խորհրդարաններուն մէջ եղած կարեւոր վիճարանութեանց քաղաքացիներն են: Ըստիւր ալ թէ պէտք քաղաքականութեան վրայ աշտ նշոյլ մը կը ձգեն, բայց մեծաւ մասամբ անձնական կարծիքներէ կը բաղկանան, այն է (1) Թիւրք կամ (2) Դիւրք սոյսպէս քսին, (3) Ռուս սոյսպէս պատասխանեց, եւ այլն. ուստի իրաց խորը միշտ մտի կը մնայ, եւ ներկայ խնդրոց բաժան վըրայ ճիշդ եւ բացորոշ բան մ'ընելան կարելի կըլլայ: Եթէ կարելի է ներկայ նշաններէն բան մը դուշտիկէն այս է թէ Վիլնիոյ լայնանուէրի կառավարութեան առ Վաղղիկ քրտն զի նշաններն իտալացոց եւ անոնք աւելի բարձրեցին ռուս մայրաքաղաքը ընելու մասին, եւ ասոր դործագրութիւնը ժամանակ մ'ալ եւ ձգուեցաւ, բայց չլցաւ արգելիւ: Իսկ Վաղղիկը հը ռուսական քաղաքականութեան արդարեւ հանրուկ մ'է, եւ Վարսիան կայսեր ընթացիկ մէջ մի եւ նոյն վարանումը կը տեսնուի, որ ուրիշ առիթներու մէջ ալ նշանուած էր, եւ զըր ունեւ քաղաքագիտութիւն, ուրիշներն ալ սկարութեան նշան կը համարին:

Վրաս մամուլային Վարսիան թէ պէտք աշխարհական պատմութիւնն իրեն սիրելի ալ չըլլայ, չուզեր զոյն մէկէն ի մէկ կործանել: (2) Թիւրք ժողովին մէջ (3) Ռուսի ըրած կարեւոր յայտարարութիւնները թէ Վաղղիկ երբեք չիւրնար ներել որ իտալացի թղթախոսականները ռուս դրան, մակարանի կուտան որ Վաղղիկ Վասպին աշխարհական իշխանութիւնը դունեւ աւայտմ' կը պայսպանէ, եւ դես պանած ողով կը հրաւիրէ որպէս զի խտրական Լաբորային առնուած ծանր պարտաւորութեան մը ներքեւ դնելով, այն է պատմութեան պահպանման ըլլալու պայտօնն անոր յանձնելով, ինքը դժուարին պատասխանատուութեան մ'ազատի: Բայց այս ալ չյաջողեցաւ. քանզի Վաղղիկ եւ քիչ մ'ալ Վրասիա չուզեցին այնպիսի դեսպանած ողով մը մէջ գտնուիլ: Թէպէտ նորէն հեռագիրը կը ծանուցանէ թէ դեսպանած ողովն բանակցութիւնները կը շարունակեն, սակայն դուստրուսն հիման առաջուրնէ առաւել երկրային կը թուի:

Վաղղիկ մէջ հասարակայ կարծիքն ամենէն աւելի զբաղեցնողն է Գէնիանութիւնը եւ Հայկական տաւաղիկայ պատերազմը: Ինչպէս յայտնի է, Գէնիաններուն յուզմունքը Մանչէսթըրի մէջ կատարած երեք անձանց վրայ է: Ռուսիաց սրտութեան հետ քաղաքական պատճառներ ալ խտուտուելով աղքատութեան ճիրանն ին-

կած իրանտաւոց առիթ կուտայ իրենց թշուառութիւնն աղտուականաց առնելու ի տեսիլ հանելու: Ընդեալ շարժու ծանուցած էինք (4) Գիւրկան անուն անձի մ'առաջնորդութեամբ ներքին դործոց պաշտօնատունը պատգամաւորութիւն մ'երթան եւ ինչպէս ընդունուիլը: Եւ մարդիկ տեսնելով որ պաշտօնէից կարմանէ յոյս մը չկայ դատարարեալ Գէնիանները մահուրնէ աղտուելու, ուրիշ պատգամաւորութիւն մը կարգեցին Վիլնիոյ պարան երթալով թագուհւոյն աղերսող իմ մատուցանելու համար: Բայց թագուհւոյն արարողայետը պատասխանեց թէ Վրսին վեհախառութեան պատասխանատու պաշտօնէից ձեռքով միայն կրնար ուղերձ մատուցուիլ իրեն: Եւ կողմանէ ալ պարագայ երկուքը սրտեցին սոյն թախոր մը կազմել եւ Վիլնիայի գլխաւոր փողոցները շըրջիլ ինչպէս որ կատարեցին ալ եւ անջեւին նուագարաններ ու դըրօշակներ ձգելով երկար պտոյտ մ'ըրին ամեն կողմ «կեցցէ՛ ազատութիւն, կեցցէ՛ ժողովուրդը, անկեղձ կառավարութիւն» արգալակելով:

Բայց Վաղղիկ մէջ քաղաքացոց ազատութիւնն այն աստիճան կը յարդուի, որ ստիկանութիւնը բաց ի խիստ հակաութեանէ այս մարդոց ըրածներուն բնաւ չմիմանեց, եւ ամեն բան ինքնիրեն վերջացաւ: Մանչէսթըրի Տուրքիան ինքեւս ուրիշ քաղաքներու մէջ ալ նոյն յոյսերը նուրագուեցան, բայց քանի մը հայտնործաց միայն միտա հասաւ, որոց խառնութեան հայերը կողպատուեցան, ուրիշ ծանր խտուութիւն չպատահեցաւ:

Որչափ որ անգլիական լրագիրները կախուելու դատապարտեալ երեք Գէնիաններու մահը հասարակ կեղեւ նախործութեան պատճառներու վեհաժողովուրդն, բայց որովհետեւ ամենք իրենց ընկերութեան գլուխներն ստիկանութեան ձեռքէն ազատած միջոցին զինուոր մ'ազանուեր էր, ուստի յանցանքին քաղաքական կերպարանը ունենալն անթափելի եւ ըստ այնմ խիստ յուշալի է: Գնաւ անգլայնայնի երկրի մը համար, որ իրաւամբ կը պարծի իր ազատ օրէնքաւորութեանց վրայ, եւ քաղաքական յանցանոց համար մահուան պատիժը վերջնելու քարոզիչ կըլլայ:

Հայկական տաւաղիկ պատերազմին վըրայ խորհրդարանն երկու կարեւոր նիստերու մէջ զբաղեցաւ: (1) Տիւրքոյն խորհրդարանին հաւանութիւնը ինչպէս պատերազմին համար ներկայ երկուական տարւոյն մէջ ըլլալը երկու միլիոն լիբանի ծախուց: Կառավարութիւնն իր վերջնագրոյն պատասխանին կ'սպասէ Թիւրքոս թագաւորէն, եւ այն առնուելուն պէս խաղաղութիւնը կ'ապտերազմը վերջնապէս պիտի սրաշուի: Ար յուսացուի որ պատերազմը մինչեւ ապ-

րի վերջնայ եւ բոլոր ծախքը չորս միլիոն լիբանի դոցուի. բայց եթէ Թիւրքոս առանց պատերազմի բան տարիւններն եւս ապ, այն առնելու երկու միլիոնով ալ կը ըննայ: (2) Ռուս կառավարութիւնը մեղադրեց, որ պէս թէ առանց խորհրդարանին հաճութեան պատերազմի կ'սկսի: Արտ Միւսի ծանոց թէ տակաւին խաղաղութեամբ դործը վերջացնելու յոյս մը կայ Լոնդոնի փոխարքային միջնորդութեամբ, որ խոստացեր է մանաւոր դեսպանութեան մ'ուղարկել առ Թիւրքոս: Իսկ խորհրդարանին հաւանութիւնը կանխաւ առնուած չըլլալուն վրայ պատասխանեց թէ անցեալ նստին ժամանակ կառավարութիւնը դես ուրաւ մ'ըրած չէր, բայց յետոյ հասարակայնէ ծնաց ստիկանութեան եւ եթէ այս ստիկան պատերազմ բանաւ ըլլար, յաջողութեամբ վրայ առած անգլիականներէն համարեալով պատերազմի պատրաստած էր: Բայց Վաղղիկ իր բանտարկեալ աղաքայիններն ազատածին պէս՝ զօրքը եւս պիտի քաշէ:

Արտ Միւսի ի այս վերջին յայտարարութիւնը զիտամբ եղած կերպով քանի մը տեղութեանց այն կառավարները փարատելու համար, որպէս թէ Վաղղիկ կարմիր ծովուն եղբըր նոր երկիր մ'ալ ձեռք անցունել կուզէ: Բայց այս կասկածն ինչ աստիճան ալ կարեւոր ըլլայ կամ ոչ, չյուսող լի որ (3) Տիւրքոսի կարծածին չարք որք չուտով, այսինքն մինչեւ ապրիլի վերջը ըննայ: Վիլնիան անապատներ շատ ունի, ուր Թիւրքոսի պէս անապատի դուռնի մը կրնայ ապստան գտնուիլ եւ ուր անգլիացիք չկրնալով երթալ, հարկ կըլլայ որ ծովերը գրաւելով նստին: Իսկ բանտարկեալներն ո'ր կը մնան եւ ինչպէս պիտի աղապին, այն ալ Վասուած գիտէ:

Ռուս անգլիական դործակատարն ստանն ստիկանութեան ըրած խաղաղութեանց պատճառաւ Վեթմանի կարգիտային կողմանէ տըրւած բացատրութիւնը հետեւեալն է եղեր, զոր Վաղղիկ դործակատարն, ինչպէս նաեւ լրտ Միւսի զոհացուցիչ համարն են:

Գործակատարն տանը յարակից զորանոցի մը կրակ տալու համար յեղափոխականաց կողմանէ ստորերկրեայ անտառներ բացուած ըլլալը տեսլով ստիկանութիւնը փութացեր եւ ըլլալու թեան համար խաղաղութիւններ ըրեր է նոյն իսկ յօգուտ անգլիական դործակատարն որ այն միջոցին Փարիզ կը գտնուէր: Բայց իր պաշտօնական թուղթերուն ձեռք չէն զարնուած: Վսիէ զատ այս եղբուկութիւններն ալ առանց Վեթմանի կարգի նալին գիտութեան պատահեր են:

Ռուսից կառավարութիւնն իր գանձային ներութեան դարման տանելու մտք մարտական սակագինները

վերաբնեւելու համար. յանձնած ողով մ'անուանած էր, որ իր դործը վերջացնելով տեղեկագիր մը ներկայացուց, յառաջիկայ յունիսր 1 էն մարտական սակագիններն ինչպէս եւս առաջարկութիւն ընելով: Բայց ուսարուեստաւորներն այս ազատամիտ առաջարկութիւնը որ առեւտրական ազատութեան համաձայն ըլլալով ստար երկիրներու ապրանքներուն Ռուսիա մանելու դժուարութիւնները կը թեթեւեցնէ, իրենց վրաստակար համարելով աղերսագիր մը տուին եւ խնդրեցին որ յանձնած ողովն առաջարկած սակագինն 1869 տարւոյն ձգուի: Կառավարութեան սրաշուր դես անսոյս է:

Ժամանակէ մ'ի վեր Ռուսից համար Վեհաստանի մէջ զորանաւելներ կազմելու զրոյցներ կըլլային, որոց առաւել կարեւորութիւն կուտար Վեթմանի կողմէն իրենց մէջ անուանի եղող Թիւրքոսի զորանաւելն Վարչաւիա գտնուելն ու ամբողջութեանց ծրագիրներ պատրաստելը: Ար հաստատուն թէ հիլենաց թուաւորին Վիլնիա գտնուած միջոցին Ռուսից դեսպանը (4) Վայսիթ պահպանութիւններ տուեր եւ այս առիթիւ խորհրդարար հարցուցեր է թէ արդեօք տեղութեանց հաւաքական ծանուցագիրը (5) Վրաս տրուելէ ետեւ Վաստիա ինչ քաղաքականութիւն պիտի բանէ: (6) Վայսիթ պատասխանեց թէ Վաստիա երեք հոգային փոխարինութեանց աչք չունի, այլ կը մնայ ինք իր ներքին դործերը կարգի դնել առանց Տաճկաստանի դործոց խառնուելու: (7) Վայսիթ յարեր է նաեւ թէ Վաղղիկ կատարելապէս համաձայն է Վաստից հետ Տաճկաստանի ամբողջութիւնը պահպանելու հետ մասին, որ 1856ի դաշնագրութեամբ երաշխաւորուած է: Իսկ Վաղղիկ եւ Վաստից մէջ Տաճկաստանի ամբողջութիւնը պահպանելու համար նոր դաշնագրութիւն մը կը ընտան ըլլալու զրոյցներն ամեն կազմանէ սուտ կը հանուին:

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐՆԵՐ

Ի վերջիմ - Հըրլու կը ծանուցանէ թէ Վիլնիա երեսփոխանաց ժողովին երկրորդ նստին մէջ քան եւ վեց երեսփոխաններ Վարձը. Մեծ եղարքսին ուղերձ մը ներկայացուցեր են, ուր իրենց երկրին բարգաւաճութեան հարկաւոր կը համարին եղեր: 1. Վասի մը տարի տուրքէ ազատութիւն: 2. Վրաս ընտանեաց նպատ եւ տուներու նորոգութիւն: 3. Տրոց վերաքրնութիւն: 4. Պէտեւլով սարքերի բարձում: 5. Երկրագործական պանքաներու հաստատութիւն: 6. Արիտի հաւանագիտաներուն մարքում: Տաճիկ երեսփոխաններն ալ նոյն իմաստով ուղերձ մը մատուցեր են, եւ հաւանական է որ (8) Վասի ալ այս

Հորհրդներն ընէ : Կըսուի թէ Բարձր . Մեծ եպարքոսը Բամազանէն առաջ մայրաքաղաքս պիտի դառնայ :

ՄԱՆՕԹՈՒԹԻՒՆ Ի ՎԵՐԱՅ 1856Ի ԽԱԹԹԻ-ՀԻՄՄԱՅՈՒՆԻՆ (Շարունակ . տես փոքր Մասիս թիւ 87)

Գ . — Սկայեթներու նոր կարգաբերութեամբ 1866ին սկսեալ վարչական և դատաստանական դրութիւնն ընդլայնել . Եւս դրութիւնը որ աստիկ կառավարութեան պատիւ կը ընէ և որ քաջաբերութեան արժանի է : վարչական և դատաստանական կարգին առաւել ևս կատարեալ բաժանման և աստիկ և ուրիշ հասարակութիւններէ հաւասարապէս ընտրուած խառն ատեաններու վրայ կը կայանայ : որք տաճիկ և ուրիշ կրօնքներէ ելող անձանց մէջ բացուած դատերուն կը նային :

Պէտք է քննել նաև թէ արդեօք այն քաղաքային ատեանները կայմելու համար ընտրուուած ընտրութեան եղանակը պիտի կրնայ ներկայիս կամ ապագային մէջ լաւ ընտրութիւններ ընել : և թէ ասիկե տակ քրիստոնեայ դատաւորաց վեճակը պիտի կրնայ քանակ իրենց ջանից համապատասխանով վիճակի մէջ դնել :

Գ . — Դատաստանատանց մէջ իրական հրատարակութիւն մտցնել և ընդհանրապէս ու հրատարակական եղանակաւ քրիստոնեայ վիպութիւնն ընդունիլ :

Ե . — Առևտրական ատեանները բարեկարգել . հրահրուան գտնուածէն առաւել կատարեալ առևտրական օրինակից մը հաստատել և անոր մէջ մտցնել Գաղղից քաղաքային օրինակը քննել այն ամեն յօդուածները որք վաճառականութեան վերաբերութիւն ունին : Օսմանեան առևտրական օրինակը քննել և անոր մէջ մտցնել : Օսմանեան առևտրական օրինակը քննել և անոր մէջ մտցնել : Օսմանեան առևտրական օրինակը քննել և անոր մէջ մտցնել :

Չ . — Բանտարկութեան արդի դրութիւնը վերաքննել և ոստիկանութիւնը վերակազմել :

Ե . — Օտար հպատակաց ազատ կարգաւորութեան իրաւունք տալ :

Բ . — Սկայեթները բարեկարգել և Միւլիքի դրութիւնն ընդ հարստացնել :

Թ . — Գրաս ի գրութիւնը բարեկարգել և կարգաւորութեան ատեանն սոյնպիսի եղանակ մը սահմանել : որ ազատութեան ու ապահովութեան երաշխաւորութիւններ ընձայէ :

Ժ . — Եւս արդեւ ընդ վերջընէ : որք տաճիկաց ձեռքին մէջ իրենց կարգաւորութեան դիրք կը կորսնն : թող չտարով անոնց որ իրենց հոգիք ծախեն կամ կատարեալ ազատութեամբ արաւմադրեն : ինչպէս կը ընեն քրիստոնեայները : Կարգաւորութեան պանդոխներ հաստատել : որք այս անակ վաճառմանց գիւններն ընդունին : դարձեալ գործածութիւնն ապահովել : և այսպէս պահպանել աստիկներն այն վիճակներէն որոնց մէջ անոնք արգելական սխալ միջոցներով պահպանել կուզուի :

ԺԲ . — Անուղղակի տուրքերը տեղութեան ձեռք հաւաքել : և ուղղակի տուրք հաւաքելու ու վարձակալութեան դրութիւնը բարեկարգել :

ԺԳ . — Կերպին մարքերն և ուտելիք սուրքերը : մէկ խօսքով այն մարքական միջոցները բաժնայ : որք բոլոր անգրական արուեստներն ու երկրաբանութիւնը կ'սպաննեն և ժողովուրդներն ևս քան զիս կայքատայնեն :

ԺԴ . — Երբեք հաշուեցոյց մը և հասարակաց շինութեան դրութիւն մը հաստատել : երկրի ուղիներ : ցամաքային արահեա ճանապարհներ : երկրաբանական և երկրաբանական կարգի ուղիներ շինել տարու և նաւահանգիստներ

բանալու համար : Երկաթուղիներն առաջին կարգի ճանապարհները և նաւահանգիստներն սրտաբին ճարտարութեան յանձնու ելու են այն պայմանաւ որ ապահով և շահաւոր կերպիւ կարենայ ձեռք դարնել անոնց : Երկրաբանական և երկրաբանական ճանապարհներն հասարակաց շինութեան յատկացած գումարներով և տեղական նպաստներով պէտք է շինուին :

ԺԵ . — Հանրերն ու անտառներն առանձին ձեռնարկուց միջոցով բանեցնելու ընդհանուր եղանակ մը սահմանել : և անիկ առաջ բոլոր անտառները կանոնաւորապէս կարել :

ԺԶ . — Մայրաքաղաքին և գրեթե ամբողջաց մէջ քաղաքային կանխորհուրդներ հաստատել : ճշմարիտ քաջաբերութիւններ ստեղծել անոնց ձեռնարկած հասարակային շինութեանց և բարեկարգութեանց :

ԺԷ . — Նիշի և անիկոյց կերպիւ հաստատուած ընդհանուր ելու միջոց հաշուեցոյցի մը հետ իւրաքանչիւր պաշտօնատանց համար ալ մասնաւոր հաշուեցոյցներ սահմանել : որք մինչև յարգ պիտած են :

ԺԸ . — Սոյն յիշուած հպատակաց և թէ օտար գրաստանները ապահովութիւն տալիք միջոցներ ձեռք առնուլ անոնց թեան երկամից բարեք մատակարարութեան մասին :

Մտնել շարժու Ուսուցիչ դեւագանը կողմէ մը տուաւ ի պատիւ Եւրոպիոյ նորընտիր դեւագանին : Եւս առթիւ անոնք նշանարած են թէ Սէրտարը Էրզրոմ : Իստի փաշան զիտմամբ հրահրուած չէ եղեր : բայց է վերջի վերջու ապիկա սուտ կը հանէ :

Ուսուցիչ կառավարութիւնն երկրաչափները զրկել է Կիլիկիէի Պուլղարատանի եւ Բուսէլիի ախարհացոյցը գծելու համար : օսմանեան երկրաչափներն ալ Պալքան լեռանց ուղիներուն եւ անցքերուն գծադրութիւնն ընելու դրաւար են եղեր :

Կայսերական հրամանաւ Գնդապետ Համոյի պէյլը որ Սիւննայի զինուորական դպրոցին մէջ կրթուած է : ոստիկանութեան պաշտօնէի Մուսալին եւ զինուորաց հրամանատար անուանեցաւ :

ՀԵՌԱՎԱՐԱՆՈՒԹՅՈՒՆ Փարիզ 11 դեկտ . Իրիկուն .

Երեկոյեան Մոնիթօրը կը ծանուցանէ թէ դեպքաւ ժողովի համար բանակցութիւնները կը արժանանան :

Բաթմա կը ծանուցանէ թէ բանակին վերակազմութեան ծրարին ճիշդարթի օրը Օրէնարական ժողովին պիտի ներկայացուի :

Վիեննա 11 դեկտ . Իրիկուն . Պէրլուա . — Կըսուի թէ Պ . Նիքօլա Բրիտի Վերիլիոյ գործակատար նշանակուած է Ի . Պ . Պիլի :

Միւլիքին լուր կուտան թէ Կրանիլ զօրապետը կամաւոր զօրաց բոլոր սպայներն արձակեց և զօրաց թիւը պակսեցնելու կ'զբաղի :

Օսմ . քօնօսիլտէ 1. Երբեք 33/1—33/3 : Փարիզ 33 85—33 80 Օսմ . ֆոխ . 1863/1 260—261 25 [Մարտիլիա . — Յորեն . Պարիսի 43 Ֆր . 128—124 . Դատուրի 42 Ֆր . 23 ասմ . 128—124 . Խոզակ Սիլիսի 29 . 30 . Վիլիքուլ . բանակ . Միսլինի Նիւ-Օրլէան 3/1 :

Պրիւսի 12 դեկտ . Լուր կը պարտի թէ կառավարութեան պաշտօնեայց հրատարական կուտան :

Վերթիկի կառավարութիւնը յայտնեց խորհրդարանին որ եթէ Վերթիկի տեղութիւնը հիւսիսային գաշնակցութեան մէջ մտցնելու քուէ տայ պիտի լուծուի :

ԱԶԳԱՅԻՆ

Խառն ժողովն իր երեկուան նստին մէջ կարեւոր որոշումը որ : զոր արժան կը համարինք համառօտիւ ծանուցանել :

Ընդհանուր արոց խնդիրը երեսփոխանաց կողմէն լաւ ընդունելութիւն չգտնելու համար ետ ձգուեցաւ : բայց ազգային անուակի մեծազուժար պարտուց դարման մ'ընել անհրաժեշտ ըլլալով : Խառն ժողովը խորհեցաւ այն պիտի միջոց մը գտնել : որ առանց ազգային ծանրութիւն մ'ըլլալու պարտաւ չհեղձեալ վճարուի : Ըստ համար որոշեց : 1 . Մասնաժողով մը կարգել որպէս զի մանրամասն քննութեամբ ազգային պարտուց ճիշդ գուժարն ստուգելով տեղեկագիր մը սայ Խառն ժողովին : 2 . Պարտուց գումարն ստուգուելէ ետ : տասն արուածան մէջ վճարուելու պայմանով : տարեկան մէկ տասներորդը որ հաւանականաբար 80՛ն 100 հարող դարձել կրնայ հասնիլ : մայրաքաղաքի ազգայիններէն կանոնաւորապէս հաւաքել թաղական խորհրդաց ձեռք :

Եւս տնօրէնութիւնն ազգային մեծազուժար պարտքին ազատելու ամեն յարմար և զեւրի միջոց ըլլալով : կը յօշուար որ գահութեամբ կը ընտրուի ամեն բարեւեր ազգայիններէ :

Խառն ժողովը նաև գաւառաց առաջնորդութեան համար առ այժմ անհրաժեշտ եղածին չափ աւսուցանական անձինք մինչև մէկ տարի պատրաստելով եկեղեցական ընտրել խորհրդի կը ընտրուի : և ասոր հետք : պէտք եղած ժրջարին ալ արդէն պատրաստած է :

Ար յուսանք որ յաջորդ թուով կրնանք ընդարձակագոյն տեղեկութիւն մը տալ այս կարեւոր խնդրին վրայ :

Քանի մ'օրէ ՚ի վեր ազգային հիւանդանոցին վրայ տարածայն զօրոյն պարտիլ սիսած ըլլալով : կը լսենք թէ Խառն ժողովն յատուկ յանձնաժողով մ'անուանել է : որպէս զի հիւանդանոց երթալով մանրամասն քննութիւն մ'ընէ և իրաց վիճակն ստուգէ :

Քաջայոյս են որ պարտած ձախող զօրոյնը սուտ ելնելով Փանոսեանի անձնուէր ջանից արգելներին յարաւ յաջորդութեամբ կը պահուին :

... խմբագիր . Փաւել լրագրոյն խմբագիրն այսօրուան թերթին մէջ Ս . Փրիչի հիւանդանոցին և նորին անօրէնութեան վնասները սխալ տեղեկութիւններ հրատարակել է . Կարգաւոր . համար վազուան թերթէն երեսուց մէջ ծանուցանել որ եթէ ինք անմիջապէս Հիւանդանոց չի գալ և սխալ չուղղէ : հրատարակածներուն համար պատասխանատու պիտի ըլլայ :

1 դեկտ . 1867 Կ . Գալուստեան .

Երբէն յայտնի է թէ Գեր . Հասունեանին անանց ազգային ընտրութեան պարտիքը ըլլալուն առթիւ կամ յայտնի ազգային մէջ ծագած իրաւանց անեականութիւնը խնդրին բանաւ որ և գահացոյց լուծուի մը տալու համար : յարգի և բանիւրուն անձերէ յանձնաժողով մը կազմուած էր : Յիշեալ յանձնաժողովը : թէ և ՚ի սկզբան ի պաշտօնն յաջորդութեամբ ՚ի զընթաց աներու յայտն կուտար : զժողովարար կարեւոր կէտի մը վրայ չէ կրցած համաձայնութիւն գտնել և վերջապէս առանց որոշում մ'ընելու լուծուել է :

Արտուի թէ կամ յայտնի ազգային լուստար մասն այս ծանր խնդրին միակ բանաւ որ լուծման միջոց կը համարին քաղաքային պարտիքին մ'ազգային ընտրութեամբ հաստատութիւնը : և ասոր համար կը խորհին խնդրագիր մը մատուցանել կայսերական կառավարութեան :

Երբեք արդիայէն նոյ . 21 թուով հեռուեալ գրուած է մեզ :

Վերկրութեամբ սրտի տեսանք Մասիս պատուական լրագրոյց 819 և անիկ վերջի թիւերով Երուսաղէմէ Երկրատական կարգաւոր խնդրին վրայ եղած խորհրդածութիւնները : որք ոչ միայն իմ' այլ կրնամ ըսել որ ինչոր Երկրատարնակ ազգային սրտին մեծ գօհուանակութիւն պատճառեցին : Ար խնդրները ուրեմն : քանի որ գործին ճշմարտութիւնն անքող լիւրեւ և կամ մէկ երկու մարդոց կրկնը զոհուած բան մ'է : ազգային լրագրոյնին այսպիսի անաչտու գրութիւնները շարունակեն : որք խնդրոյն արդարութեամբ լուծմանը պիտի նպաստեն և ամեն ազգայինաց սիրտը շնորհապարտ պիտի ընեն :

Իսկ գործին ներկայ վիճակին գալով կը ցաւինք որ ասիական կարեւոր լուր մը չուէինք հարդարելիք : Գեր . Ս . Եւսայի Գաղարարը գործն եղիպտական կառավարութեան լրագրութիւնը կայացուցած է : և Բարձր . Խառնի փոխտնօրէ Ս . սեմ . Եւսաղուց փաշան ալ ազգայիններէն մէկ քննին կանչելով յարգուել է որ ասանց Ս . Պատրիարքին դէմ կենալու : լաւ է որ Երուսաղէմի սեփականութիւնն եղած կարգաւորները Ս . Պատրիարքին յանձնեն : Բայց Յ . . . արձանէն ազգային անդին լուր կը տարածեն թէ Երուսաղէմի փաշան զիտել : մեք այսու հետեւ ալ չի պիտի խառնուինք : սակայն ըստ ձեռնի անհիմն է : իրենցմէ զատ այս խնդիրը խառնուց չիլայ :

Քարաքիս եկեղեցոյ կարգաւոր հասոյթը (բայ ՚ի Երուսաղէմի կարգաւորներէն) տարին 900 անդրկական սակի կը հասնի : Թողուցք Պահի . ընելի : Եւս զուժարը ծախ կը ըլլայ մի միայն երկու հարիւրի և երկու վարձապետաց համար : և այս 9 արի է որ տեղոյս ազգայինք ամենեւին հաշուելու չեն տեսած : և չէին կրնար անանել : վասն զի հաշուի խնդիրը բացաւ : ծին պէս առանց այս խնդիր կամայն չի հրամանին հաշու չենք տար կը պատասխանուի : Հետեւաբար ամեն մարդ մէ յմէկ երկու թու ևս կը քաշուի և միայնակական իշխանութիւնը կը տիրէ : սոյնպէս որ ամեն ազգաւոր անձինք որոց տարին ազգայինք բաժնուելու համար գումարներ տարուն կրնամ վիպել : սոյնպիսի գայթակղութիւններ տեսնելով եկեղեցին անգամ երթալ չեն ուղիւ : Ըստուած տար : որ այս ցաւալի վիճակին ազատուու յոյս մ' ունենայինք :

Ար լսենք որ այս օրերս Ս . Պաղարարը կողմէն թէ տեղոյս և թէ Պահիլի թաղական խորհուրդներուն յատուկ նամակներ գրուելով պատուիրուած է որ օր առաջ Երուսաղէմի կարգաւոր գործը վերջացնելով Ս . Եւսայի պարտիքին յանձնեն :

Սակայն լիշեալ նամակներուն մի միայն գալն իմացուելէ վերջը : ամենեւին թողարկանոց ոչ մէկին չյայտնուեցաւ : այլ նամակներն արու որ եկաւ : անոնք միայն կարգաւոր և իրենց լիւրեւին ինչ որ կը պարտեակէին անանց մէջ :

Եհաւտարի զուժարուց Երուսաղէմ գալով և մինչև յերկինս բարձրացուցած անձինքը : որոց բարեկեցում հոգաւորութիւնն ու շնորհները կը վայելեն իւր արիւնիքն : որ անուց ըստ կի կարգի կ'ազուշայնէ զՄասիս և ուրիշ լրագրոյնը որպէս զի դէմ չի ենան այնպիսի մեծազորք և բազմաբաւտ անձներու արգարախոյլ ընթացից : Սեք Երուսաղէմ այս գրուածքը կարգաւոր ետեւ ցաւեցանք իր վիճակին վերայ : և կը հարկադրուել ըսելու թէ կամ այն է որ Երուսաղէմի կարգաւոր վաւար կը պարտի : կամ այն է որ երազ կը տեսնէ :

Մտնալ և պին . * * *

Կոստանտնուպոլսի մէջ յիշուած Արշակունի տարածքը ձեռք բերելու ուշ համեմատման մեր տարիքը պատասխանը գալ շարժումն թողու կը պարտաւորինք:

Իգնիւս Ծաղկի հանդիսին 146 թուոյն մէջ յաւուր տարի կարգադրեց և Կոստանտնուպոլսի տարածքը մեր յիշեալ տարածքում պարբերական հրատարակութեան գործարար մը կը ծանուցանէր, ՚ի չգոյն ազգին կողմանէ պէտք եղած քաջալերութեան: Թէպէտ այս յաւուր կրնայր քանակէն ազգային մահաբեր ընդհանրապէս բաժնին է, բայց Ծաղկի նման լուրջ թերթի մ'այսպէս անսովոր մնայր յաւուրն ապագայ մ'է թէ տակաւին մեր ազգայնոց մեծագոյն մասը ոչ միայն գուրկէ և մտաւարական սնունդ է, այլ և իր այս կարծաւթիւնը զգալու իսկ անհոյժ է: Տխուր և մանաւանդ դառն ճիշտութիւն է, զոր Ծաղկի գործարար մն ակամայ խտտութեամբ կը հարկադրէ մեզ:

Ի Ա Ս Ի Ս Լ Ո Ւ Ր Ե Ր

Անցեալ շարժում պատահած ստատիկ փոփոխութիւններն միջոցին մայրաքաղաքին նաւահանգիստին և Ա սոփոսի մէջ քանի մը նաւահանգիստներն իւրաքանչիւր մէջ Մուսթաֆայի մ'Ազան տուած ժամանակ հոգովն բաժնութեամբ դիմեց Միւսթաֆայի վար նետեց: Ի կիւրբուլէն եհող Խաթիրան անուն շոքունուն ալ Մարմարայի ծովուն մէջ չեռուէն մահոյցի մը սեանելով որ օգնութեան նշան կրնար, նաւապետն անմիջապէս շոքունուր դէպ ՚ի մահոյցի ուղղեց: Այս մահոյցին մէջ երբք մարդիկ կային, որք առանց թի ունենալու ծովուն վրայ կը ծփէին ՚ի մայրաքաղաքը բուսեղէն բերելով ընդհանր առաքատուէր նաւու մը նաւաստիներն էին: Բարբարոսը Խաթիրան շոքունուր հասնելով զերեք մահուանէ ազատեց:

Ղեկնարարային երկր յորն նարարձ նաւ մ'ալ Արիտի Ֆրանքո-Քասթիլի ջուրերուն մէջ ընկող մեր է, և իր նաւաստիներն ու մէջ 20 հարար քիլի յորնին ապտամբք ապա տեք են: Կաւաստիներն Խաթիր անուն անդրկական շոքունուր Շիրա տարւեր են: Իսկ յորնին ապտամբք մնացեր է երբ:

Արտուի թէ ստատիկութեան պայմանեց Ա սոփոս Խաթիր փաշան կարեւոր բարեկարգութիւններ պիտի ընտրանար: Գրութեան մէջ Այս բարեկարգութեանց գլխաւոր կետերը պիտի ըլլան բանտարկեալներն առանձին խցիներում մէջ պահել, Ի սոփոսի Քարթլիքի և Փարսի Մագա բունած բանտարաններն կանոնադրութեանց հասնեալ բանտային կանոնադրութիւն մը հաստատել, և Եւրոպայի Վուլթի գուրար նոր և ընդարձակ բանտ մը շինելով այս նոր գրութեան վարձի գնել:

Այսպիսի Խաթիրան հիւպատոսարանի բանտին մէջ արդիւնաւորներն անցեալ շարժում փախելու փորձ փորձելով իրերով և դանակներով բանտապահաց վրայ ինկեր և կրի մը ծագեր է ուր շատերը վիրա որուեր են: Բարբարոսը Խաթիր անուն մը ստատիկութեան զինուոր հասնելով ապտամբ բանտարկեալները հարձակով բանտը ինչոցեր են, ուր հիւպատոսին հրամանաւ շղթայի գործուեր են:

Արտուի թէ ստատիկութեան պայմանեց Ա սոփոս Խաթիր փաշան կարեւոր բարեկարգութիւններ պիտի ընտրանար: Գրութեան մէջ Այս բարեկարգութեանց գլխաւոր կետերը պիտի ըլլան բանտարկեալներն առանձին խցիներում մէջ պահել, Ի սոփոսի Քարթլիքի և Փարսի Մագա բունած բանտարաններն կանոնադրութեանց հասնեալ բանտային կանոնադրութիւն մը հաստատել, և Եւրոպայի Վուլթի գուրար նոր և ընդարձակ բանտ մը շինելով այս նոր գրութեան վարձի գնել:

Արտուի թէ ստատիկութեան պայմանեց Ա սոփոս Խաթիր փաշան կարեւոր բարեկարգութիւններ պիտի ընտրանար: Գրութեան մէջ Այս բարեկարգութեանց գլխաւոր կետերը պիտի ըլլան բանտարկեալներն առանձին խցիներում մէջ պահել, Ի սոփոսի Քարթլիքի և Փարսի Մագա բունած բանտարաններն կանոնադրութեանց հասնեալ բանտային կանոնադրութիւն մը հաստատել, և Եւրոպայի Վուլթի գուրար նոր և ընդարձակ բանտ մը շինելով այս նոր գրութեան վարձի գնել:

Արտուի թէ ստատիկութեան պայմանեց Ա սոփոս Խաթիր փաշան կարեւոր բարեկարգութիւններ պիտի ընտրանար: Գրութեան մէջ Այս բարեկարգութեանց գլխաւոր կետերը պիտի ըլլան բանտարկեալներն առանձին խցիներում մէջ պահել, Ի սոփոսի Քարթլիքի և Փարսի Մագա բունած բանտարաններն կանոնադրութեանց հասնեալ բանտային կանոնադրութիւն մը հաստատել, և Եւրոպայի Վուլթի գուրար նոր և ընդարձակ բանտ մը շինելով այս նոր գրութեան վարձի գնել:

Արտուի թէ ստատիկութեան պայմանեց Ա սոփոս Խաթիր փաշան կարեւոր բարեկարգութիւններ պիտի ընտրանար: Գրութեան մէջ Այս բարեկարգութեանց գլխաւոր կետերը պիտի ըլլան բանտարկեալներն առանձին խցիներում մէջ պահել, Ի սոփոսի Քարթլիքի և Փարսի Մագա բունած բանտարաններն կանոնադրութեանց հասնեալ բանտային կանոնադրութիւն մը հաստատել, և Եւրոպայի Վուլթի գուրար նոր և ընդարձակ բանտ մը շինելով այս նոր գրութեան վարձի գնել:

Արտուի թէ ստատիկութեան պայմանեց Ա սոփոս Խաթիր փաշան կարեւոր բարեկարգութիւններ պիտի ընտրանար: Գրութեան մէջ Այս բարեկարգութեանց գլխաւոր կետերը պիտի ըլլան բանտարկեալներն առանձին խցիներում մէջ պահել, Ի սոփոսի Քարթլիքի և Փարսի Մագա բունած բանտարաններն կանոնադրութեանց հասնեալ բանտային կանոնադրութիւն մը հաստատել, և Եւրոպայի Վուլթի գուրար նոր և ընդարձակ բանտ մը շինելով այս նոր գրութեան վարձի գնել:

Արտուի թէ ստատիկութեան պայմանեց Ա սոփոս Խաթիր փաշան կարեւոր բարեկարգութիւններ պիտի ընտրանար: Գրութեան մէջ Այս բարեկարգութեանց գլխաւոր կետերը պիտի ըլլան բանտարկեալներն առանձին խցիներում մէջ պահել, Ի սոփոսի Քարթլիքի և Փարսի Մագա բունած բանտարաններն կանոնադրութեանց հասնեալ բանտային կանոնադրութիւն մը հաստատել, և Եւրոպայի Վուլթի գուրար նոր և ընդարձակ բանտ մը շինելով այս նոր գրութեան վարձի գնել:

Արտուի թէ ստատիկութեան պայմանեց Ա սոփոս Խաթիր փաշան կարեւոր բարեկարգութիւններ պիտի ընտրանար: Գրութեան մէջ Այս բարեկարգութեանց գլխաւոր կետերը պիտի ըլլան բանտարկեալներն առանձին խցիներում մէջ պահել, Ի սոփոսի Քարթլիքի և Փարսի Մագա բունած բանտարաններն կանոնադրութեանց հասնեալ բանտային կանոնադրութիւն մը հաստատել, և Եւրոպայի Վուլթի գուրար նոր և ընդարձակ բանտ մը շինելով այս նոր գրութեան վարձի գնել:

Արտուի թէ ստատիկութեան պայմանեց Ա սոփոս Խաթիր փաշան կարեւոր բարեկարգութիւններ պիտի ընտրանար: Գրութեան մէջ Այս բարեկարգութեանց գլխաւոր կետերը պիտի ըլլան բանտարկեալներն առանձին խցիներում մէջ պահել, Ի սոփոսի Քարթլիքի և Փարսի Մագա բունած բանտարաններն կանոնադրութեանց հասնեալ բանտային կանոնադրութիւն մը հաստատել, և Եւրոպայի Վուլթի գուրար նոր և ընդարձակ բանտ մը շինելով այս նոր գրութեան վարձի գնել:

Արտուի թէ ստատիկութեան պայմանեց Ա սոփոս Խաթիր փաշան կարեւոր բարեկարգութիւններ պիտի ընտրանար: Գրութեան մէջ Այս բարեկարգութեանց գլխաւոր կետերը պիտի ըլլան բանտարկեալներն առանձին խցիներում մէջ պահել, Ի սոփոսի Քարթլիքի և Փարսի Մագա բունած բանտարաններն կանոնադրութեանց հասնեալ բանտային կանոնադրութիւն մը հաստատել, և Եւրոպայի Վուլթի գուրար նոր և ընդարձակ բանտ մը շինելով այս նոր գրութեան վարձի գնել:

Արտուի թէ ստատիկութեան պայմանեց Ա սոփոս Խաթիր փաշան կարեւոր բարեկարգութիւններ պիտի ընտրանար: Գրութեան մէջ Այս բարեկարգութեանց գլխաւոր կետերը պիտի ըլլան բանտարկեալներն առանձին խցիներում մէջ պահել, Ի սոփոսի Քարթլիքի և Փարսի Մագա բունած բանտարաններն կանոնադրութեանց հասնեալ բանտային կանոնադրութիւն մը հաստատել, և Եւրոպայի Վուլթի գուրար նոր և ընդարձակ բանտ մը շինելով այս նոր գրութեան վարձի գնել:

Արտուի թէ ստատիկութեան պայմանեց Ա սոփոս Խաթիր փաշան կարեւոր բարեկարգութիւններ պիտի ընտրանար: Գրութեան մէջ Այս բարեկարգութեանց գլխաւոր կետերը պիտի ըլլան բանտարկեալներն առանձին խցիներում մէջ պահել, Ի սոփոսի Քարթլիքի և Փարսի Մագա բունած բանտարաններն կանոնադրութեանց հասնեալ բանտային կանոնադրութիւն մը հաստատել, և Եւրոպայի Վուլթի գուրար նոր և ընդարձակ բանտ մը շինելով այս նոր գրութեան վարձի գնել:

Արտուի թէ ստատիկութեան պայմանեց Ա սոփոս Խաթիր փաշան կարեւոր բարեկարգութիւններ պիտի ընտրանար: Գրութեան մէջ Այս բարեկարգութեանց գլխաւոր կետերը պիտի ըլլան բանտարկեալներն առանձին խցիներում մէջ պահել, Ի սոփոսի Քարթլիքի և Փարսի Մագա բունած բանտարաններն կանոնադրութեանց հասնեալ բանտային կանոնադրութիւն մը հաստատել, և Եւրոպայի Վուլթի գուրար նոր և ընդարձակ բանտ մը շինելով այս նոր գրութեան վարձի գնել:

Արտուի թէ ստատիկութեան պայմանեց Ա սոփոս Խաթիր փաշան կարեւոր բարեկարգութիւններ պիտի ընտրանար: Գրութեան մէջ Այս բարեկարգութեանց գլխաւոր կետերը պիտի ըլլան բանտարկեալներն առանձին խցիներում մէջ պահել, Ի սոփոսի Քարթլիքի և Փարսի Մագա բունած բանտարաններն կանոնադրութեանց հասնեալ բանտային կանոնադրութիւն մը հաստատել, և Եւրոպայի Վուլթի գուրար նոր և ընդարձակ բանտ մը շինելով այս նոր գրութեան վարձի գնել:

Արտուի թէ ստատիկութեան պայմանեց Ա սոփոս Խաթիր փաշան կարեւոր բարեկարգութիւններ պիտի ընտրանար: Գրութեան մէջ Այս բարեկարգութեանց գլխաւոր կետերը պիտի ըլլան բանտարկեալներն առանձին խցիներում մէջ պահել, Ի սոփոսի Քարթլիքի և Փարսի Մագա բունած բանտարաններն կանոնադրութեանց հասնեալ բանտային կանոնադրութիւն մը հաստատել, և Եւրոպայի Վուլթի գուրար նոր և ընդարձակ բանտ մը շինելով այս նոր գրութեան վարձի գնել:

